

EWA SKROBISZEWSKA

KONGRES REGIONALNYCH TOWARZYSTW KULTURY W GORZOWIE (20–21 IX 2002)

Przedstawiciele regionalnych towarzystw kultury z całej Polski spotykają się od 1982 roku co cztery lata na kongresach krajowych. Każdy taki kongres wyznacza cele i kierunki działania ruchu regionalnego jako całości.

VII Kongres Regionalnych Towarzystw Kultury pod hasłem *Ruch stowarzyszeń w Polsce w XXI w.* odbył się w Gorzowie Wielkopolskim w dniach 20–21 września 2002 roku.

Gorzów Wielkopolski to ponad stutysięczne miasto położone w północno-zachodniej części Polski, w obrębie równiny gorzowskiej. Od 1999 roku wraz z Zieloną Górą pełni funkcję stolicy województwa lubuskiego. Miasto jest ośrodkiem naukowym i kulturalnym regionu. Działa w nim kilkanaście towarzystw kulturalnych.

Głównym organizatorem Kongresu była Rada Krajowa Regionalnych Towarzystw Kultury, zaś Komitet Organizacyjny stanowiły gorzowskie stowarzyszenie regionalne. Kongres odbył się pod patronatem Ministra kultury, Wojewody Lubuskiego, Marszałka Województwa Lubuskiego, Prezydenta Gorzowa Wielkopolskiego, a jego plenarne obrady toczyły się w Teatrze im. Juliusza Osterwy.

Pierwszy dzień rozpoczął się bardzo uroczyście, od mszy świętej odprawionej w katedrze i celebrowanej przez bp. dr Adama Dyczkowskiego, ordynariusza Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej.

Kongres otworzył Anatol Jan Omelaniuk – przewodniczący Rady Krajowej RTK, a gości powitał Tadeusz Jędrzejczak – prezydent Gorzowa Wielkopolskiego. Następnie głos zabrał Maciej Klimczak – podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury, który omówił formy pomocy Ministerstwa instytucjom kultury, amatorskiemu ruchowi artystycznemu oraz regionalnym towarzystwom kultury, po czym wyróżniającym się w działalności społecznej regionalistom wręczono odznaczenia. Z Małopolski zostali uhonorowani: Medalem Edukacji Narodowej – Barbara Brach – prezes Towarzystwa Miłośników Lipinek i Oko-

licy oraz Stanisław Sypniewski – prezes Towarzystwa Miłośników Kalwarii Zebrzydowskiej, a odznaką „Zasłużony Działacz Kultury” – Maria Staszek z związku Podhalan i Towarzystwa Przyjaciół Zespołu „Mali Śwarni” z Nowego Targu; Medalem Aleksandra Patkowskiego – ks. Władysław Pilarczyk – sekretarz Rady Krajowej RTK, przewodniczący Małopolskiej Rady RTK i wieloletni prezes Towarzystwa Przyjaciół Orawy, Eugeniusz Skoczeń – nauczyciel, wieloletni członek Rady Krajowej RTK i Małopolskiej Rady RTK, prezes Raclawickiego Towarzystwa Kulturalnego oraz Józef Staszek – wieloletni członek Rady Krajowej RTK i Małopolskiej Rady RTK, były prezes Związku Podhalan oraz współzałożyciel Stowarzyszenia Przyjaciół Zespołu „Mali Śwarni” w Nowym Targu, nauczyciel, muzyk i instruktor.

Kierunki refleksji wskazały uczestnikom kongresu wygłoszone następnie wykłady. Pierwszy z nich, *Kształtowanie ducha i postawy polskości w początkach XXI wieku* wygłosił prof. dr hab. Andrzej Tyszka z Uniwersytetu Warszawskiego. Była to krytyczna i bardzo głęboka ocena stanu kultury współczesnych Polaków, systemu wartości, w którym posiadanie pieniądza i konsumpcja są najważniejsze, mediów, których przekaz informacyjny i programy są w znacznej mierze bezwartościowe, nawet szkodliwe społecznie, a także władzy centralnej i lokalnej ignorującej często w swych działaniach sprawy dla naszej przyszłości najważniejsze. Z kolei prof. dr hab. Andrzej Siciński w wykładzie *Rola stowarzyszeń regionalnych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego* podkreślał potrzebę dalszego zaangażowania regionalistów i zwiększenia ich aktywności w kreowaniu demokratycznych, obywatelskich instytucji i innych form życia społecznego. Między innymi zachęcał do udziału w lokalnych wyborach samorządowych.

Wykłady wzbudziły wiele emocji i sprowokowały wiele refleksji. Dyskusja toczyła się wokół takich problemów jak: edukacja kulturalna i regionalna współczesnej polskiej młodzieży, udział regionalistów w wyborach samorządowych, kondycja moralna społeczeństwa polskiego, wulgaryzacja i brutalizacja języka polskiego, znaczenie mediów w życiu społeczeństwa, współpraca towarzystw kultury z samorządami lokalnymi. Zastanawiano się też nad zmianami zachodzącymi obecnie w krajowym ruchu regionalnych towarzystw kultury. Wielu regionalistów mówiło o metodach i formach działalności swoich towarzystw. Podkreślano także dotychczasowe merytoryczne i organizacyjne znaczenie Krajowego Ośrodka Dokumentacji Regionalnych Towarzystw Kultury w Ciechanowie, który wszedł ostatnio w skład Narodowego Centrum Kultury, postulując zachowanie zbiorów jego Biblioteki Regionalnej.

Przedstawicielka Ministerstwa Edukacji Narodowej – Ewa Repsz, omówiła wszystkie dotychczasowe działania na rzecz wprowadzania przez szkoły programów edukacji regionalnej. Michał Jagiełło – dyrektor Biblioteki Narodowej

w Warszawie zaproponował Radzie Krajowej wspólną realizację ogólnopolskiej wystawy monografii regionalnych.

Pierwszy dzień Kongresu zakończył szczególny koncert. Na scenie gorzowskiego Teatru im. Juliusza Osterwy wystąpiły dzieci, prezentujące profesjonalny poziom wykonania współczesnych form tanecznych oraz tańców narodowych i regionalnych. W finale koncertu uczestnicy Kongresu mogli posłuchać tradycyjnych i współczesnych melodii i pieśni cygańskich w wykonaniu Zespołu Romów z Gorzowa. Ponadto w foyer Teatru można było obejrzeć wystawę różnego rodzaju wydawnictw regionalnych.

W drugim dniu Kongresu regionaliści zostali podzieleni na zespoły problemowe. Każdy z nich obradował w innej miejscowości. Oto owe zespoły i ich tematy:

Witnica

Temat: *Europejskie dziedzictwo kulturowe w działalności stowarzyszeń regionalnych w aspekcie integracji z Unią Europejską*

Referent: dr Piotr Petrykowski – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Strzelce Krajeńskie

Temat: *Rola stowarzyszeń regionalnych w patriotycznej i kulturalnej edukacji młodzieży*

Referent: mgr Zygfryd Rekosz – RK RTK, Mazowieckie Towarzystwo Kultury

Sulęcín

Temat: *Towarzystwa regionalne miejscem budzenia więzi społecznych*

Referent: prof. dr hab. Urszula Kaczmarek – Katedra Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego

Ochla

Temat: *Zadania towarzystw regionalnych w pielęgnowaniu kultury narodowej*

Referent: prof. dr hab. Zygmunt Kłodnicki – Uniwersytet Śląski, Filia w Cieszynie

Międzyrzecz

Temat: *Troska o zachowanie wartości kultury narodowej powinnością towarzystw regionalnych*

Referent: dr. Andrzej Toczewski – dyr. Muzeum Ziemi Lubuskiej

Wyjazd do tych miejscowości był też okazją do zapoznania się z działalnością działających w nich towarzystw. Organizatorzy spotkań umożliwili uczestnikom Kongresu zwiedzanie zabytków, muzeów, obiektów kultury, wystaw i obejrzenie występów zespołów artystycznych i folklorystycznych. Podczas popołudniowych obrad referenci składali relację z pracy kierowanych przez siebie

zespołów oraz przedstawiali wnioski. Dyskusja, która się następnie rozpoczęła, dotyczyła zarówno tych wniosków, jak i ogólnej przyszłości całego ruchu regionalnych towarzystw kultury, który w obliczu zmian ekonomicznych i u progu wejścia Polski do Unii Europejskiej musi ze struktur nieformalnych przekształcić się w organizację pozarządową, posiadającą osobowość prawną.

Po zakończeniu Kongresu i przyjęciu uchwał obradowało walne Zgromadzenie Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych RP. Przedstawicielem woj. małopolskiego we władzach Ruchu został Eugeniusz Skoczeń, prezes Raławickiego Towarzystwa Kultury.

W zespole pracującym nad przygotowaniem treści uchwał VII Kongresu uczestniczył Stanisław Klich – przewodniczący Małopolskiej Rady RTK oraz prezes Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Krzeszowickiej.

Jeśli Ministerstwo Kultury wywiąże się ze złożonej deklaracji treści VII Kongres RTK zostaną udokumentowane w specjalnym wydawnictwie. Miejmy nadzieję, że tak się stanie.

Kultura jakiegokolwiek społeczeństwa pozostawiona tylko sobie lub pozostająca w kontakcie tylko z jednym typem kultury, traci dynamikę swojego rozwoju, skazując się bezpowrotnie na zapomnienie. Żadna kultura nie jest samorodna i samoistniejąca – wszechstronny rozwój kultury każdego społeczeństwa wymaga kontaktu z wieloma kulturami.

Naród istnieje z kultury i dla kultury. Naród może manifestować swoją obecność w świecie tylko przez kulturę. Jest kultura podstawą istnienia i wyrażania narodu (z Uchwały VII Kongresu RTK).